Jerzy Einhorns domedagsprofetia i Dagens Nyheter – ett bemötande

Jerzy Einhorn föreslår att man skall återskapa 10 000-tals sjukvårdsplatser. Fakta talar för att ökade resurser i första hand bör gå till äldrevård och långvård. Om äldrevården fick fullgod kapacitet skulle antalet vårdplatser vid sjukhusen vara tillräckligt. Det finns mycket inom vården som är positivt och som behöver framhållas.

Jerzy Einhorn, har sedan flera år varit en flitig sjukvårdsdebattör. Hans kunnande och hans auktoritet bygger på att han varit professor och chef för Radiumhemmet, och därefter riksdagsman – hans engagemang kommer från hjärtat. Han har under senare år vältaligt kritiserat de besparingar och neddragningar som blivit allt vanligare i sjukvården.

I ett debattinlägg i Dagens Nyheter (6/2 1999) föreställer sig Einhorn att det är år 2008, och i en dröm blickar han tillbaka. Drömmen handlar om sjukvårdskris och misär. Sjukvården är i kris och detta beror på att man minskat antalet vårdplatser på sjukhusen i Sverige från 117 000 till 35 000 under 1980- och 1990-talen.

Ansvaret för nedskärningarna ligger på politiker, sjukhusadministratörer, klinikchefer, konsulter och experter – »så förstörde de världens bästa sjukvård». I drömmen är han så upprörd att han föreslår att man skall offentliggöra namnen på »de ansvariga» och byta ut »de kompromettterade» – tankar som ger associationer till en känd kulturrevolution.

Förklarliga siffror

Då man ser Einhorns siffror blir man förvånad – 80 000 vårdplatser har försvunnit! Av dessa försvann dock 30 000 på grund av att platser i långvården förvandlades till boende i kommunal hemsjukvård.

Under samma tid har också antalet vårdplatser för psykiskt sjuka minskat från 27 000 till 6 000. Av de 80 000 försvunna vårdplatserna, får 51 000 på detta sätt sin förklaring.

Även efter dessa korrigeringar återstår dock en kraftig minskning av antalet vårdplatser på akutsjukhusen. En viktig förklaring till detta är de allt kortare vårdtiderna. Vårdtiden har i en del fall halverats, och den kortare tiden på sjukhus har i de flesta fall varit till fördel för patienten. Ett tydligt exempel är titthålskirurgin som gjort det möjligt för patienten att lämna sjukhuset redan ett par dagar efter sin operation.

En liknande dramatisk utveckling beträffande vårdplatser har man haft i flera andra västländer.

Nöjda patienter

I detta sammanhang är det värt att notera att en nyligen gjord utredning visar att flertalet av patienterna som vårdas på sjukhus i Sverige är nöjda (»Vad tycker patienten om vården», Spri-rapport, 1998).

Över 3 000 patienter tillfrågades och »generellt sett får de deltagande sjukhusen en mycket hög värdering från patienterna». Endast 5 procent av de tillfrågade ansåg vården vara »dålig» eller »någorlunda».

I en aktuell rapport från Göteborgs universitet, där man studerat förtroendet för olika samhällsinstitutioner, kom sjukvården på första plats, universiteten kom på andra plats (SOM-rapport 20, 1997).

Massmedial vinkling

Varför då så mycket larmrapporter i medierna, bl a exemplifierat av Einhorns artikel? En sjukhusdirektör sade nyligen vid ett framträdande att »medierna älskar sjukvårdsproblem». Två respekterade experter på massmedier har nyligen visat att medierna låter negativa nyheter om vården gå före positiva (Näringslivets mediainstitut, rapport 1/99).

För den som själv arbetar i vården upplevs denna beskrivning som riktig. En klinikchef som säger upp sig eller blir uppsagd får förstasidesrubriker och blir intervjuad. De klinikchefer som bedriver kvalitetsförbättrat arbete omnämns knappast.

Men problem finns – där har Einhorn rätt. Antalet äldre ökar, och patienter och anhöriga ställer större krav. Den offentliga ekonomin sviktar och skat-

”Genom att förstärka långvård och äldrevård skulle överbeläggningarna på sjukhusen undvikas – dessutom skulle de gamla få en bättre och värdigare

Författare

CARL-GUSTAV GROTH
professor i transplantationskirurgi, Huddinge sjukhus.

terna kan inte höjas, snarare talar mycket för att de kommer att sänkas.

Äldrevården en flaskhals

På sjukhusen finns problemet med överbeläggningar, framförallt på medicinklinikerna. Att medicinklinikerna är överbelastade beror på att ett antal patienter som borde tas om hand i långvård och äldrevård inte kan tas emot där.

Efter den reform år 1992 som innebar att kommunerna fick ansvar för äldrevården blev det dock en klar förbättring. År 1990, före reformen, fanns det 3 900 patienter kvar på sjukhusen fastän de ej längre behövde sjukhusvård. Fyra år efter reformen hade siffran sjunkit till 1 400 patienter.

Nyligen gjorde Socialstyrelsen (Pressmeddelande 4, 1999) en granskning av 75 procent av alla medicinkliniker i landet och fann 220 överbeläggningar. Omräknat på alla medicinkliniker skulle detta bli cirka 300 överbeläggningar. Dessa siffror talar sitt tydliga språk.

Om långvården och äldrevården kunde ta emot de patienter som behöver deras tjänster, skulle överbeläggningarna på sjukhusen försvinna, och vårdplatsantalet skulle vara tillräckligt. Ett eventuellt framtida tillskott av pengar till sjukhusen borde då kunna användas för att höja den befintliga personalens löner i stället för att anställa ytterligare personal.

Resurser till äldrevården

Vad bör då göras? Einhorn föreslår att »man skall ta fram 40 miljarder kronor» och återskapa 10 000-tals sjukhusplatser. Ovannämnda fakta talar dock för att sjukvårdskrisen huvudsakligen beror på bristande resurser i äldrevården. Långvården och äldrevården behöver mera personal, bättre löner och mera kvalificerad arbetsledning.

Pengar måste till, och beskedet från Lars Engqvist och Lars Isaksson härom-dagen att man kommer att »tillföra nya statliga resurser» till sjukvården är därför välkommet (DN debatt den 27/2).

Det är då mycket viktigt att merparten av pengarna går till långvård och äldrevård. Genom att förstärka långvård och äldrevård skulle överbeläggningarna på sjukhusen undvikas – dessutom skulle de gamla få en bättre och värdigare vård. •

Från örtabok till EU

Några reflektioner om alternativmedicin

Mycket har under senare år hänt beträffande alternativmedicinen – inte minst inom EU. Kan det vara dags för en uppdatering och uppföljning av Alternativmedicinska kommitténs betänkande från 1989?

”EU-initiativen har aktualiserat synen på alternativmedicin – IT krymper världen och intensifierar kontakter! Synen på hälsans betydelse för individ och samhälle förändras och påverkas också av internationella och nationella folkhälsoaktiviteter”.

Författare

P OWE PETERSSON
med dr, Uddevalla.
E-post: p.owe.petersson@telia.com

År 1628 – det året som regalskeppet Wasa sjönk – utgav smålandsbonden och naturläkaren Arvid Månsson i Rydaholm »En myckit nyttigh ÖRTABOOK» [1]. Boken är en av våra första profana böcker tryckt på svenska. I 132 kortfattade kapitel beskrivs ungefär lika många örter, som alla ansågs nyttiga, användbara och värdefulla för att både förebygga och bekämpa den tidens sjukdomar och lidande.

Och »den tiden» var alltså den då Gustav II Adolf höll på med 30-åriga kriget, Sverige huvudsakligen var ett fattigt bondeland och i stort sett hela befolkningen bodde på landsbygden. Örtaboken blev mycket populär, vilket inte är underligt då andra råd vid sjukdom just inte fanns att få! Ännu i våra dagar kan man finna liknande situationer runt om i världen.

Inom Världshälsoorganisationen, WHO, finns en avdelning som följer utvecklingen inom traditionell medicin, särskilt beträffande naturläkemedel. Då man i början av 1980-talet sammanställde erfarenheter av traditionell medicin gjordes bedömningen att långt mer än hälften av jordens befolkning vid sjukdom aldrig kom i kontakt med annat än traditionell medicin – trots primärhälsovårdens pågående utveckling [2].

Ett växande intresse

I Sverige har i Alternativmedicinkommitténs betänkande uppgetts att sju av tio personer är positiva till alternativ medicin, vilken också upplevdes som positiv av en majoritet som anlitat den [3].

Under senaste årtiondet har intresset för traditionell medicin, icke konventionell medicin enligt EUs terminologi, ökat – inte minst i utvecklade industriländer – just i länder, där hälso- och sjukvården håller högsta standard!

Hur detta förhållande kan förklaras vet man inte med säkerhet – kanske nya trender medför ökad belastning på den

►